



**M. Saim UYSAL**

## **Enflasyonu çözmeden dengeler kurulamıyor**

20.7.2018

Bir ekonomide başlıca makroekonomik göstergeler; büyüme, istihdam, bütçe, cari açık, ödemeler dengesi ve enflasyon olarak karşımıza çıkıyor. Bunlardan enflasyon hemen hemen tüm göstergelerin başında yer alıyor. Bizim gibi hiperenflasyon yaşamamış ancak yüksek enflasyonu kronik hale gelmiş ülkelerde toplum ve karar alıcılar sorunu kanıksıyor ve gelişmiş ülkelerdeki istikrarlı düşük ve tek haneli konuma getirmek mümkün olamıyor.

2010 yılında %6.4'e kadar düşürebildiğimiz enflasyon gerçekleşmesinde daha sonraki tüm yıllarda %5 enflasyon hedefine bir türlü ulaşamadığı gibi 2017 yılında %11.92, 2018 Haziran ayında %15.39 ile son on beş yılın rekoru kırıldı. 2017 yılındaki hedef-gerçekleşme farklılığı negatif anlamda -6.92 ve 6.99 gibi çok yüksek marjlara ulaştı.

Merkez Bankası'nın yasasından gelen ana görevi fiyat istikrarı olmakla birlikte son iki yılda gerek menfur darbe girişimi, gerek jeopolitik nedenler (Suriye ve Mülteciler) gerekse yaşanan seçim atmosferi nedeniyle gevşek maliye ve bütçe politikası enflasyon oranlarının zirve yapmasına neden oldu. Ekonomiden sorumlu bakan Sn. Berat Albayrak'ın ilk açıklamalarında belirttiği gibi ekonomide yeniden dengelerin sağlanabilmesi için tek öncelik enflasyon sorununu çözmek.

Gerçekten fiyat istikrarını sağlamadan yatırımcı, tüketici ve diğer piyasa paydaşlarının rasyonel beklenti oluşturabilmeleri mümkün olamıyor. Hatta daha da ötesi yıllardır ülkemizin en büyük sorunu olan dolarizasyonu engelleyemiyoruz. Bunun nedeni geleceğe ilişkin belirsizliklerin ortadan kaldırılamayışıdır.

Genel seçimlerin yapıp siyasi istikrarın tesis edilmesi bu sorunun üstüne radikal bir şekilde gidilmesine imkan veriyor.

Enflasyon sorununu kalıcı bir şekilde ortadan kaldırabilmek ve fiyat istikrarını tesis edebilmek için gerekli hususları şöyle özetleyebiliriz.

1- Toplumun tüm paydaşları; karar alıcılar, üreticiler, yatırımcılar, hanehalkı ve tüketiciler enflasyonun tüm kesimler için olumsuz bir olgu olduğunu, gelir dağılımını bozduğunu, yatırımları ertelediğini, fiyatlama davranışlarında rasyonelliği ortadan kaldırdığını idrak ederek bu sorunun çözümünde tümünün ortak iradeleri

gerektiği bilinci oluşturulmalıdır. Aksi halde enflasyonu sabit bir parametre gördüklerinde rasyonellik, fiyatlama davranışı ve beklentiler bozulmakta, dolarizasyon artmaktadır.

2- Sorunun czm için kısa vadede sonuçlar beklenmemeli faizler, beklentilerin hedefe yakın sayacağı ana kadar yüksek kalmalı. Bu nedenle sıkı para politikasında ısrarlı olunmalı. Hedefe yaklaşıldığında tekrar faiz indirimleri ile dengeler yeniden tesis edilmeli.

3- IMF raporunda belirtildiği üzere aşırı ısınan ekonominin soğutularak potansiyel büyüme oranlarına göre ekonomik dengeler oluşturulmalı.

4- Döviz kurunda istikrar sağlamadan enflasyonu kontrol etmek mümkün değildir. Üretici enflasyonunun %23, çekirdek enflasyonunun %14'lerde seyrettiği gelişme devalüasyon – enflasyon sarmalına neden oluyor.

5- Kamu harcamaları azaltılmalı, gelirler ise arttırılmalıdır. 2018 altı aylık bte gerekleşmelerinde gelirler %18.2 artarken giderler %23.2 artmış ve bte açığı geçen yıla göre %55 dolayında yükselmiştir. Cari açığımızın yanında bte açığı ile ikiz açık verilmesi önlenemezse enflasyonla mücadele başarılı olamaz.

6- Kredi büyümesi ekonominin potansiyel büyüme dengelerini bozmayacak seyirde olmalı. Maliyet yönlü baskıyı hafifletecek üretim faktörleri ve girdilerin (zellikle ithal yoluyla sağlanan hammadde ve ara madde gibi) lke içinde üretilmesini sağlayacak önlemler geliştirilmeli.

7- Arz- talep dengesi en kısa zincirde oluşturulmalı ve bu zincirdeki olumsuzlukları ve fiyat arttırıcı etkileri azaltacak önlemler geliştirilmeli.

8- İhracat artışı ile ithalat artışı arasındaki farklılık giderilerek cari açık kontrol edilmeye çalışılmalı.

9- Tasarruf seviyesini yükseltecek önlemler alınarak tasarruf yatırım dengesinde i tasarrufların oranı arttırılmalı. Azalmakta olan doğrudan yatırımların arttırılmasına yönelik ortam tesis edilmeli.

10- Son olarak en önemli unsurun, demokratik standartların geliştirerek yapısal reform ajandasına (zellikle hukuk ve eğitim reformu) dönüldüğü mesajı piyasalara net bir şekilde verilmeli, piyasaların arkasından değil nnden gidecek bir şekilde proaktif davranılmalı ve söylem-eylem tutarlılığına özellikle dikkat edilmelidir.